

Valsts kompensācija cietušajiem: 2021.gada darbības rezultatīvie rādītāji

Juridiskās palīdzības administrācija (turpmāk – JPA) atbilstoši Ministru kabineta 2005.gada 15.novembra noteikumos Nr.869 „Juridiskās palīdzības administrācijas nolikums” un likumā “Par valsts kompensāciju cietušajiem” noteiktajam izmaksā valsts kompensāciju cietušajiem.

Tiesības uz valsts kompensāciju:

- uzsākts kriminālprocess;
- persona atzīta par cietušo kriminālprocesā;
- noziedzīgam nodarījumam noteikta kvalifikācija pēc konkrēta Krimināllikuma panta.

Ja tīša noziedzīga nodarījuma rezultātā:

- iestājusies personas nāve
- cietušajam nodarīti smagi vai vidēja smaguma miesas bojājumi
- aizskarta cietušā tikumība vai dzimumneaizskaramība
- cietušais ir cilvēku tirdzniecības upuris
- cietušais inficēts ar cilvēka imūndeficīta vīrusu, B vai C hepatītu.

Valsts kompensācijas pieprasījumu JPA iesniedz **trīs** gadu laikā pēc dienas, kad persona atzīta par cietušo vai ir uzzinājusi par faktiem, kas šai personai dod tiesības to darīt.

JPA sabiedrības informētības veicināšanas aktivitātes:

- divi semināri (attālināti) bāriņtiesu, sociālo dienestu darbiniekiem, nevalstiskajām organizācijām;
- divi semināri Eiropas dienas noziegumos cietušajiem ietvaros,
- procesu virzītājiem, bāriņtiesām, sociāliem dienestiem un nevalstiskajām organizācijām izplatīti bukleti “Valsts kompensācijas cietušajiem” un “Valsts pakalpojumi nepilngadīgajiem cietušajiem.”

Atbalsts cietušajiem:

Bezmaksas informatīvais atbalsta tālrunis 116006 „Palīdzības dienests noziegumu upuriem”

Tālrunis ieviests 2016.gada 1.janvārī un darbojas katru dienu no plkst. 12.00 līdz 22.00, tā darbību nodrošina biedrība “Skalbes”.

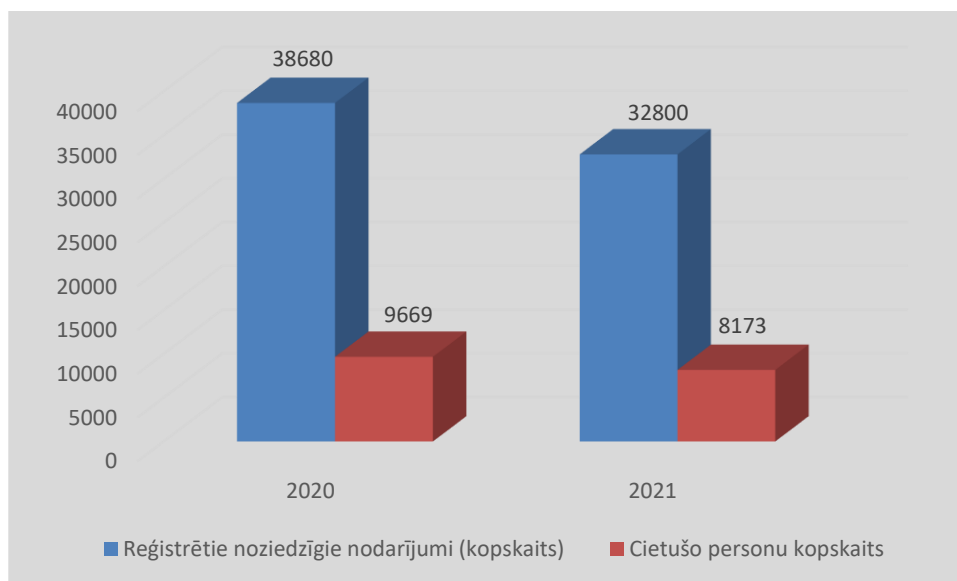
Biedrība “Skalbes”, izpildot deleģēto valsts pārvaldes uzdevumu, nodrošina:

- emocionālā un psiholoģiskā atbalsta sniegšanu noziedzīgos nodarījumos cietušajiem;
- informācijas apkopošanu par cietušo procesuālajām tiesībām, iespējamiem pakalpojumiem un pastāvošajiem cietušo atbalsta dienestiem;
- informācijas par cietušo tiesībām izvietojumu sociālajos tīklos un tīmekļvietnēs, tostarp www.cietusajiem.lv, kā arī masu medijos.

JPA bezmaksas informatīvais tālrunis 80001801

JPA nodrošina no plkst.8:30 līdz 17:00 darba dienās informāciju par valsts kompensācijas pieprasīšanas kārtību, saņemšanas nosacījumiem un veidlapas aizpildīšanu.

Reģistrētie noziedzīgie nodarījumi un cietušo personu skaits valstī

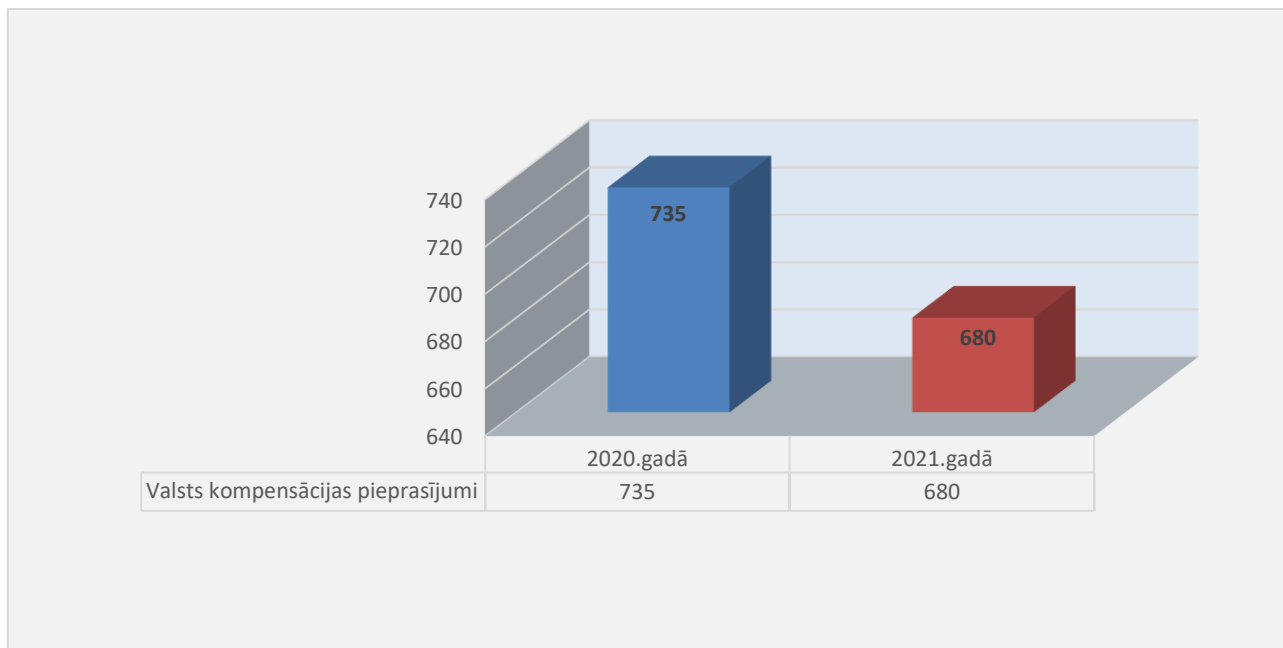

Reģistrēto noziedzīgo nodarījumu kopskaits* un cietušo personu kopskaits* valstī, salīdzinot ar 2020.gadu ir samazinājies par 15%.

	2020.gadā*	2021.gadā*	pieaugums/ samazinājums (skaits)	pieaugums/ samazinājums (%)
Cietušo personu skaits sakarā ar iestājušos personas nāvi (KL 116.-122., 125.panta trešā daļa)	88	80	-8	-9
Cietušo personu skaits sakarā ar aizskartu tikumību vai dzimumneaizskaramību (KL 159.-162., 164.pants)	169	226	57	34
Cietušo personu skaits sakarā ar nodarītiem smagiem miesas bojājumiem (KL 125.panta pirmā un otrā daļa)	74	63	-11	-15
Cietušo personu skaits sakarā ar nodarītiem vidēja smaguma miesas bojājumiem (KL 126.pants)	292	255	-37	-13
Cietušo personu skaits sakarā ar cilvēku tirdzniecību (KL 154 ¹ .pants)	0	6	6	x

* dati par reģistrētiem noziedzīgiem nodarījumiem un cietušo personu skaitu no Informācijas centra „Sodu reģistra datu noliktavas sistēma” (10.01.2022.).

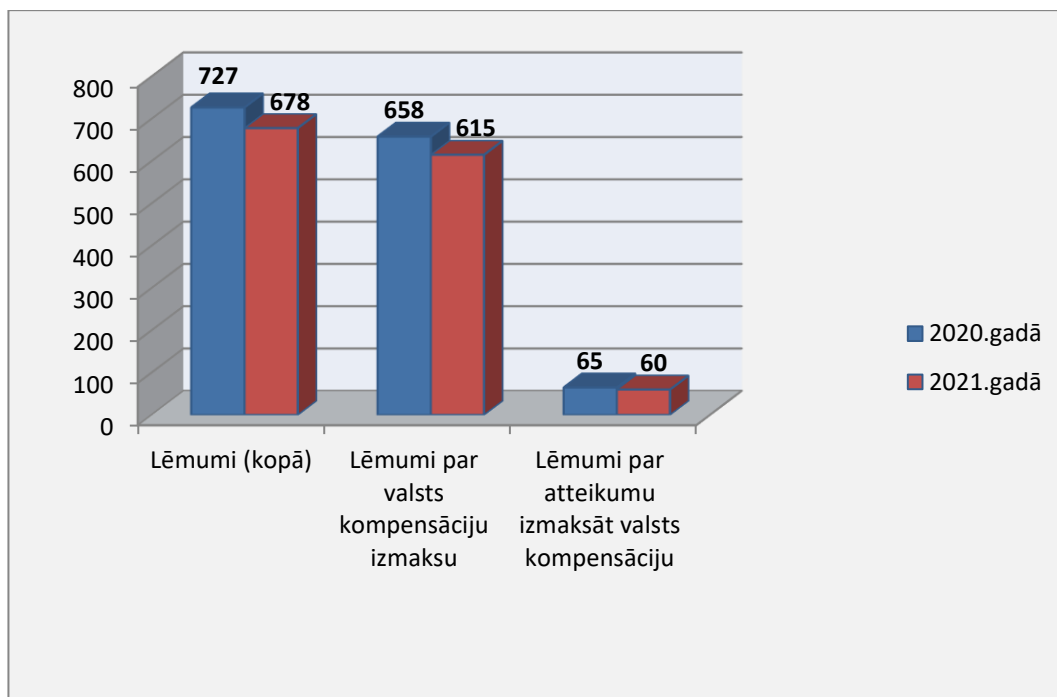
2. Saņemtie valsts kompensāciju pieprasījumi

JPA 2021.gadā saņemti 680 valsts kompensācijas pieprasījumi – par 55 pieprasījumiem (7%) mazāk kā 2020.gadā.

Ievērojot valsts kompensācijas pieprasīšanas termiņu (trīs gadi), paredzams, ka personas, kuras atzītas par cietušajiem 2019., 2020. un 2021.gadā, JPA ar valsts kompensācijas pieprasījumu turpinās vērsties arī 2022.

3. Pieņemtie lēmumi par valsts kompensāciju

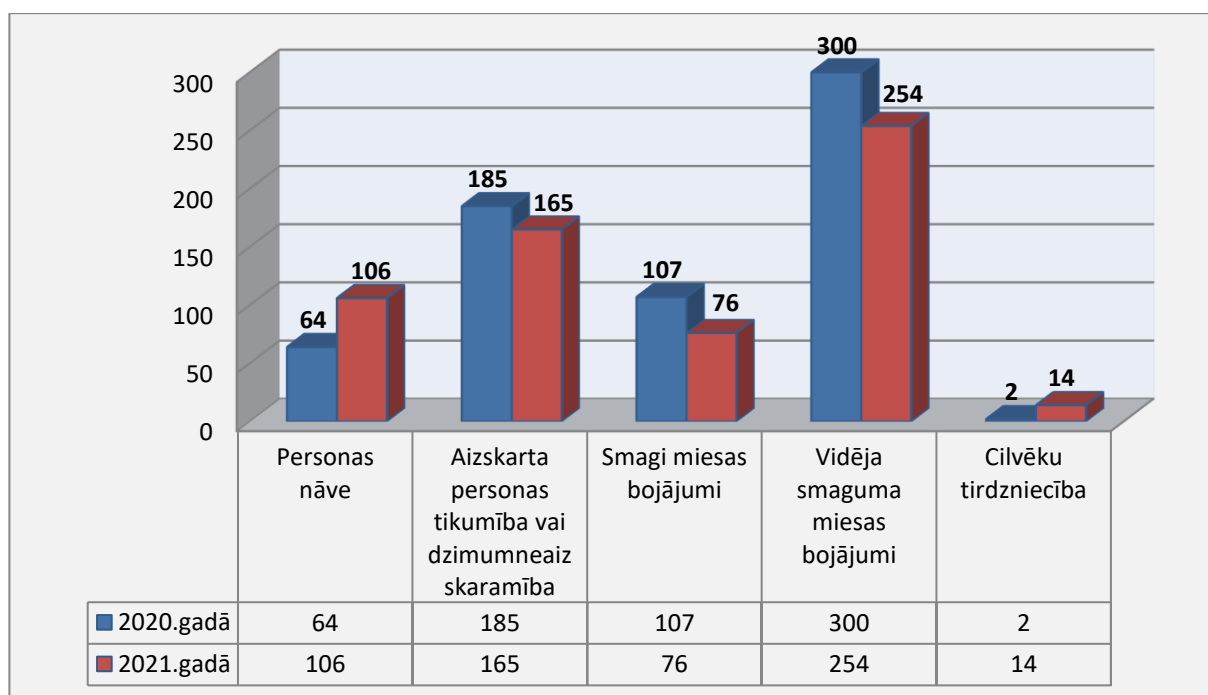

2021.gadā pieņemti 615 lēmumi par valsts kompensācijas izmaksu – par 43 lēmumiem (7%) mazāk kā 2020.gadā un 60 lēmumi par atteikumu izmaksāt valsts kompensāciju – par 5 lēmumiem

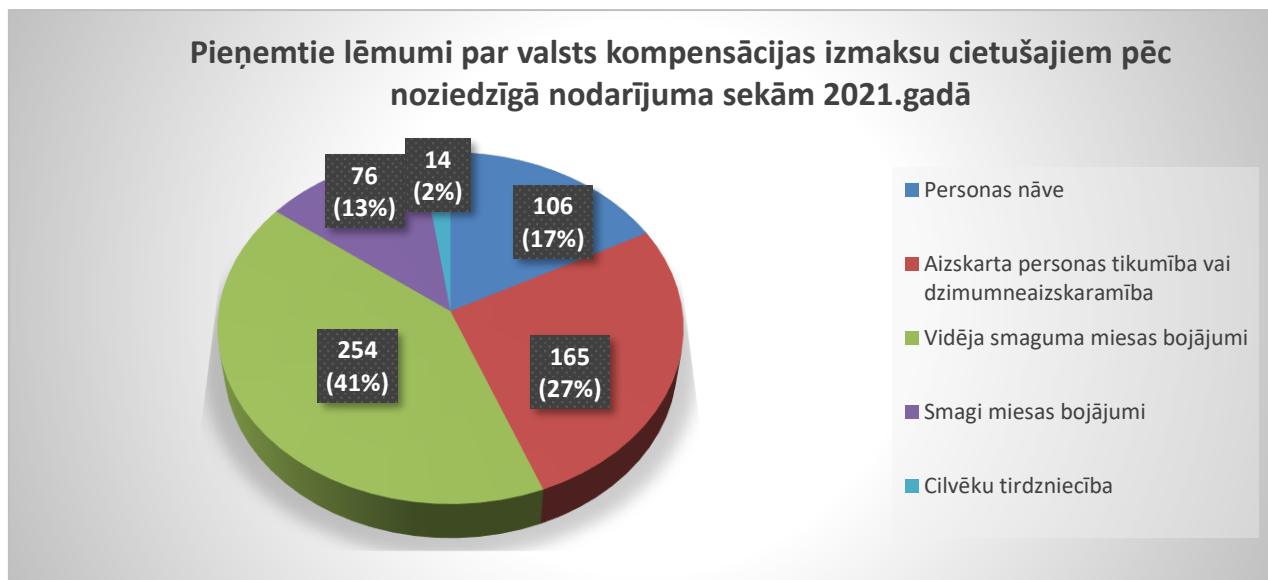
(8%) mazāk kā 2020.gadā. Kopējais pieņemto lēmumu skaits 2021.gadā salīdzinājumā ar 2020.gadu ir samazinājies par 49 lēmumiem (7%), kas izskaidrojams ar to, ka samazinājies iesniegto valsts kompensāciju pieprasījumu skaits, valstī noteiktajiem ierobežojumiem, kuru laikā cietušie iespējams atlikuši valsts kompensācijas pieprasījumu iesniegšanu uz vēlāku laiku, kā arī valstī samazinājies noziedzīgo nodarījumu skaits un noziedzīgos nodarījumos cietušo personu skaits.

4. Pieņemtie lēmumi par valsts kompensāciju izmaksu atbilstoši noziedzīgā nodarījuma sekām

	2020.gadā	2021.gadā	pieaugums/ samazinājums (skaits)	pieaugums/ samazinājums (%)
Pieņemti lēmumi par valsts kompensāciju izmaksu (kopā)	658	615	-43	-7
Personas nāve	64	106	42	66
Aizskarta personas tikumība vai dzimumneaizskaramība	185	165	-20	-11
Smagi miesas bojājumi	107	76	-31	-29
Vidēja smaguma miesas bojājumi	300	254	-46	-15
Cilvēku tirdzniecība	2	14	12	600

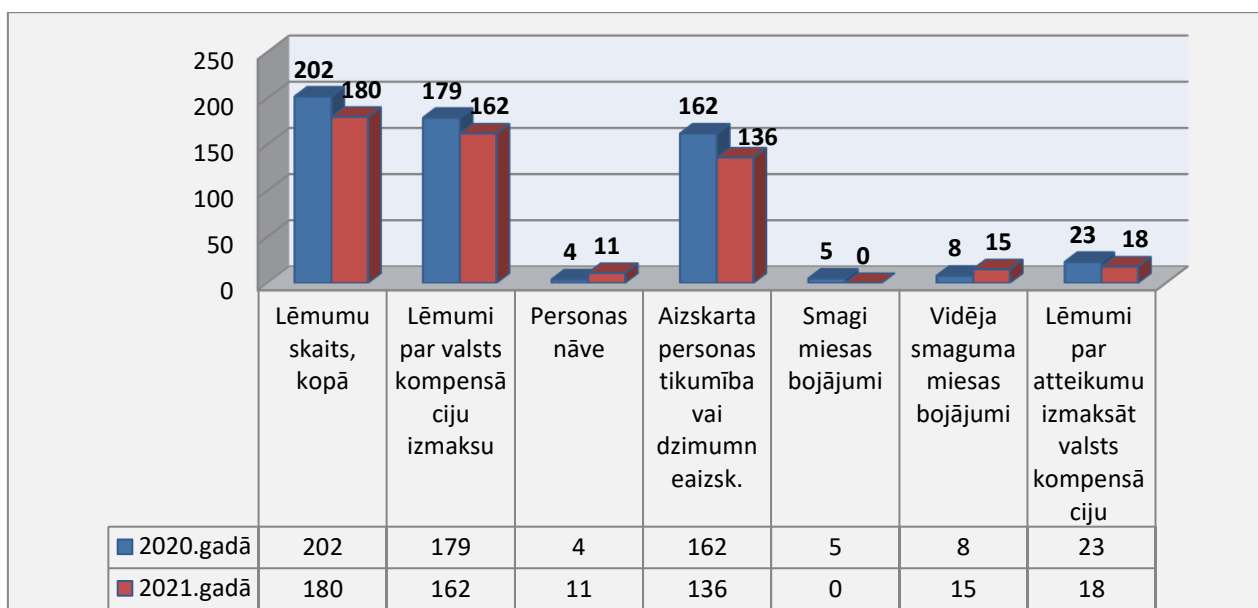
2021.gadā vērojams lēmumu par valsts kompensāciju izmaksu skaita palielinājums sakarā ar iestājušos personas nāvi un, ja cietušais atzīts par cilvēku tirdzniecības upuri, savukārt samazinājies lēmumu skaits, kas pieņemts sakarā ar cietušajam nodarītajiem smagiem un vidēja smaguma miesas bojājumiem un aizskartu personas tikumību un dzimumneaizskaramību.

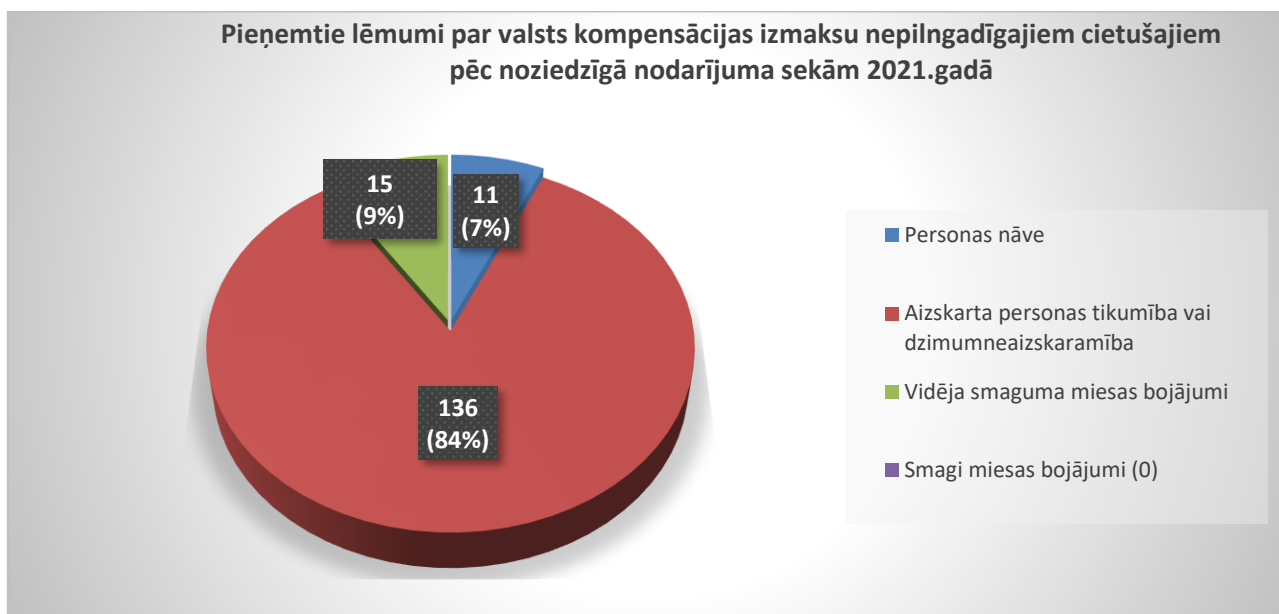
Neskatoties uz to, ka lēmumu skaits sakarā ar cietušajam nodarītajiem vidēja smaguma miesas bojājumiem un aizskartu personas tikumību un dzimumneaizskaramību 2021.gadā ir samazinājies, tie paliek dominējošie par kuriem valsts kompensācija tiek izmaksāta visvairāk – sakarā ar vidēja smaguma miesas bojājumiem – 41%, aizskartu personas tikumību vai dzimumneaizskaramību – 27%.

5. Saņemtie valsts kompensācijas pieprasījumi un pieņemtie lēmumi par valsts kompensāciju nepilngadīgajiem cietušajiem

	2020.gadā	2021.gadā	pieaugums/ samazinājums (skaits)	pieaugums/ samazinājums (%)
Valsts kompensācijas pieprasījumi	188	177	-11	-6
Lēmumi par valsts kompensācijas izmaksu un atteikumu izmaksāt valsts kompensāciju	202	180	-22	-11
Lēmumi par valsts kompensāciju izmaksu, kopā	179	162	-17	-9
t.sk. personas nāve	4	11	7	175
t.sk. aizskarta personas tikumība vai dzimumneaizskaramība	162	136	-26	-16
t.sk. smagi miesas bojājumi	5	0	-5	x
t.sk. vidēja smaguma miesas bojājumi	8	15	7	88
Lēmumi par atteikumu izmaksāt valsts kompensāciju	23	18	-5	-22

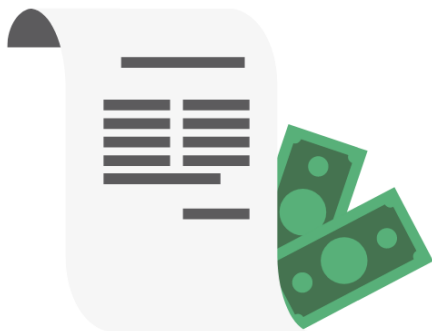

Salīdzinājumā ar 2020.gadu, 2021.gadā par **9%** ir samazinājies nepilngadīgajiem cietušajiem pieņemto lēmumu par valsts kompensāciju izmaksu skaits.

2021.gadā tāpat kā 2020.gadā visvairāk – 84% valsts kompensācijas nepilngadīgo cietušo pārstāvjiem (nepilngadīgajiem) ir izmaksātas sakarā ar aizskartu nepilngadīgā cietušā tikumību vai dzimumneizskaramību.

6. Valsts kompensācijās izmaksātie budžeta līdzekļi

Valsts kompensācijas maksimālais apmērs ir Latvijas Republikā noteiktās piecas minimālās mēneša darba algas (2021.gadā - 2500 *euro*).

Valsts kompensācijas apmēru aprēķina, ņemot vērā minimālās mēneša darba algas apmēru, kāds noteikts brīdī, kad persona atzīta par cietušo (2021.gadā - 500 *euro*).

Valsts kompensāciju izmaksā, ja noziedzīga nodarījuma rezultātā nodarītā kaitējuma kompensācija nav atlīdzināta:

- 100% apmērā, ja iestājusies personas nāve
- 90% apmērā, ja cietušajam nodarīti smagi miesas bojājumi vai noziedzīgs nodarījums kvalificēts kā izvarošana vai seksuāla vardarbība, vai aizskarta nepilngadīgā cietušā tikumība vai dzimumneaizskaramība, vai cietušais ir cilvēku tirdzniecības upuris
- 70% apmērā, ja nepilngadīgajam cietušajam nodarīti vidēja smaguma miesas bojājumi vai nepilngadīgais cietušais inficēts ar cilvēka imūndeficīta vīrusu, B vai C hepatītu
- 50% apmērā, ja cietušajam vidēja smaguma miesas bojājumi vai aizskarta cietušā tikumība vai dzimumneaizskaramība, vai cietušais inficēts ar cilvēka imūndeficīta vīrusu, B vai C hepatītu, izņemot 2. un 3.punktā minētos gadījumos

Ja noziedzīga nodarījuma izdarītājs vai cita persona viņa vietā ir atlīdzinājis nodarīto kaitējumu, valsts kompensācijas apmēru samazina atbilstoši jau saņemtajai kompensācijai.

	2020.gadā (euro)	2021.gadā (euro)	pieaugums/ samazinājums (euro)	pieaugums/ samazinājums (%)
Izmaksātie budžeta līdzekļi (kopā)	1 131 760	1 228 571,21	96 811,21	9
Personas nāve	113 591,68	194 637,46	81 045,78	71
Aizskarta personas tikumība vai dzimumneaizskaramība	483 831,65	535 531,76	51 700,11	11
Smagi miesas bojājumi	210 960,77	163 289,96	-47 670,81	-23
Vidēja smaguma miesas bojājumi	319 505,90	305 817,03	-13 688,87	-4
Cilvēku tirdzniecība	3870	29 295	25 425	87

2021.gadā valsts kompensācijās izmaksāti – **1 228 571,21 euro**, valsts budžetā piedzīti **303 076,52 euro**. Izmaksāto budžetu līdzekļu pieaugums saistīts ar minimālās algas apmēra palielināšanos 2021.gadā.

Izmaksātās valsts kompensācijas cietušajiem piedziņa no noziedzīga nodarījuma izdarītājiem tiek īstenota:

- 1) kriminālprocesa ietvaros;
- 2) stājoties cietušā vietā izmaksātās valsts kompensācijas summas vai tās daļas apmērā (ja valsts kompensācija izmaksāta pēc kriminālprocesa pabeigšanas);
- 3) administratīvā procesa kārtībā, t.i., JPA pieņemot lēmumu (administratīvais akts).

Informācija apkopota 28.01.2022.